

Ключові слова: Вищий антикорупційний суд, суддя Вищого антикорупційного суду, антикорупційна юстиція, правовий статус, гарантії забезпечення професійної діяльності.

Key words: the High Anti-Corruption Court, judge of the High Anti-Corruption Court, anti-corruption justice, legal status, guarantees of professional activity.

ОРЛЕНКО АРТЕМ ІГОРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури*

ЮРИДИЧНА ОСОБЛИВІСТЬ АПЕЛЯЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Інститут апеляційного оскарження рішень судів першої інстанції є невід'ємною складовою частиною адміністративного судочинства, яка слугує своєрідним механізмом захисту прав, свобод та інтересів як фізичних, так і юридичних осіб у межах здійснення правосуддя. Дослідження та аналіз такого правового інституту як «апеляційне оскарження судових рішень судів нижчої інстанції в адміністративному судочинстві» є досить важливою складовою адміністративного судочинства, оскільки від рівня вирішення проблем здійснення апеляційного провадження залежить ступінь захищеності окремих громадян та суспільства в цілому від можливих проявів суддівського свавілля та рівень забезпечення їх прав та свобод.

Положеннями Кодексу адміністративного судочинства України (надалі – КАСУ) передбачено, що однією з основних засад (принципів) адміністративного судочинства є забезпечення права на апеляційний перегляд справи [1].

Отже, правовим підґрунтям для подання апеляційної скарги є право на судовий захист.

Право на апеляційне оскарження дозволяє особі прийняти самостійно рішення щодо майбутньої долі судового рішення суду першої інстанції – або погодитися з ним, або оскаржити в апеляційному порядку.

Варто звернути увагу на позицію Конституційного Суду України щодо значення апеляційного оскарження в системі забезпечення судового захисту прав осіб, закріплена у Рішенні Конституційного Суду України (Другий сенат) у справі за конституційною скаргою Плескача В.Ю. щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень частини третьої статті 307, частини третьої статті 309 Кримінального процесуального кодексу України від 17 червня 2020 року 4-р(П)/2020 [2], де зазначено що апеляційний перегляд судового рішення, ухваленого судом першої інстанції, є важливим для утвердження

і забезпечення прав і свобод людини, що є головним обов'язком держави (частина друга статті 3 Конституції України).

Першочерговим завданням апеляції є – забезпечити судовим переглядом додаткову гарантію справедливості судового рішення, реалізація справа на судовий захист.

Отже, апеляційне провадження, з одної сторони, – це один із найбільш поширених у сучасному адміністративному судочинстві способів перегляду судових, а з іншої – додаткова гарантія захисту прав, свобод та інтересів осіб.

Важливою складовою права на судовий захист є гарантія реалізації цього права, яка полягає в тому, що такий «подвійний» розгляд справи забезпечує можливість уникнути помилок, які можуть виникати при розгляді в суді першої інстанції, а також завдяки тому, що рішення приймаються судами різних інстанцій, зменшуються ризики виникнення судової помилки.

Беручи до уваги вищенаведене, можна говорити, що завдяки можливості перегляду рішень судом апеляційної інстанції рішень судів нижчих інстанцій формується початкова єдність судової практики, оскільки рішення суду вищого рівня є своєрідним правовим орієнтиром для судів нижчого рівня.

Наразі, в Україні не існує єдиного уявлення про природу та зміст апеляційного судового провадження. З одного боку – це діяльність судів, з іншого боку – це стадія адміністративного процесу, з третьої точки зору – це є комплекс явище, яке обумовлене діяльністю судів з розгляду певних категорій справ, яка визначена законодавчо послідовними процесуальними діями.

Слід зазначити, що у національному праві широко використовуються такі категорії «апеляція», «апеляційне провадження», «провадження в суді апеляційної інстанції», «провадження в апеляційному порядку», «оскарження судових рішень в апеляційному порядку», а також «перегляд судових рішень в апеляційному порядку» та інші, проте складністю у розумінні та використанні у практичній діяльності є те, що на законодавчому рівні сутність даних понять не розкрито.

Це дає підстави стверджувати, що без закріплення на законодавчому рівні вищезазначених категорій і надалі будуть виникати проблеми у правозастосовній діяльності, оскільки такі категорії є базисними (основними) для інституту апеляційного оскарження.

При цьому, аналізуючи різні наукові підходи до проблематики інституту апеляційного оскарження, можна виділити, зокрема, Є. А. Чернушенко, який ототожнює поняття «апеляційне провадження» та «апеляційне оскарження». Автор під апеляційним оскарженням розуміє один із найбільш поширених у сучасному <...> судочинстві способів оскарження судових рішень, які не набрали чинності, в суді вищої інстанції (апеляційному суді) [3].

У той час як законодавством закріплено поняття «перегляд судових рішень», тобто, категорія «апеляційне оскарження» на рівні законодавства не використовується. Отже, сучасна доктрина адміністративного

судочинства передбачає використання категорії «перегляд судових рішень».

Якщо ж проаналізувати зміст понять «перегляд судового рішення» та «оскарження», то можна говорити про те, що вони є абсолютно різними за своїм змістовним наповненням. Зміст категорії «перегляд судового рішення» включає в себе весь комплекс процесуальних засобів, якими наділений апелянт, в той же час як «оскарження» передбачає лише незгоду апелянта з рішенням суду нижчої ланки.

На підставі аналізу наукових досліджень та положень законодавства, можна стверджувати про відсутність універсального розуміння категорія «апеляція». Різні автори по-різному розуміють сутність такого феномену як «апеляція».

Зокрема, варто виділити такого автора, як Н.Р. Бобечко, який у своєму науковому дослідженні «Апеляційне та касаційне провадження у кримінальному судочинстві України» (2016), визначив аж дев'ять контекстів розуміння апеляції, зокрема:

- 1) як форма провадження з оскарження й перевірки судових рішень;
- 2) як форма звернення до суду апеляційної інстанції;
- 3) як привід до початку апеляційного провадження;
- 4) як порядок розгляду ...
- 5) як стадія ... провадження;
- 6) як вид ... процесуального провадження;
- 7) як частина ... процесуального права;
- 8) як інститут судоустрою;
- 9) як назва судового органу [4, с. 23].

Отже, з наведеного вище можна зробити висновок про відсутність єдності понятійного апарату у розумінні даного правового інституту, що може призвести до невірного розуміння правових приписів, сутності правовідносин і до неоднозначного правозастосування правових норм юрисдикційними органами.

Таким чином, для вирішення проблеми зі здійсненням нормативно-правової уніфікації категорійного апарату, інститут апеляційного оскарження потребує сучасного наукового перегляду та законодавчого закріплення.

Враховуючи усе вищезазначене, можливо зробити висновок, що відсутність термінологічної чіткості, ясності та визначеності у законодавстві нашої держави зумовлюють суперечності у тлумаченні цього правового інституту, через призму практики та ускладнюють реалізацію механізму апеляційного перегляду судових рішень судів нижчої інстанції.

Ефективне застосування інституту апеляційного оскарження посилює значення адміністративного судочинства для підвищення рівня захисту публічних інтересів осіб й сприяє дієвому функціонуванню механізму відновлення порушених прав, свобод та інтересів осіб.

Список використаних джерел:

1. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
2. Рішення Конституційного Суду України (Другий сенат) у справі за конституційною скаргою Плескача В'ячеслава Юрійовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень частини третьої статті 307, частини третьої статті 309 Кримінального процесуального кодексу України від 17 червня 2020 року 4-р(II)/2020. URL : <https://законодавство.com/download/rishennya-konstitutsiynogo-sudu-ukrajinirii-2020-82692.html>
3. Чернушенко Є. А. Апеляційне оскарження в цивільному процесі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Одеса, 2004. 22 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/1308/Чернушенко.pdf?sequence=&isAllowed=y>
4. Бобечко Н. Р. Апеляційне та касаційне провадження у кримінальному судочинстві України : дис. ... д-ра юрид.наук: 12.00.09 / Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2016. 498 с. URL: https://law.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/02/Dusertacija_Bobechko.pdf

Ключові слова: апеляційне провадження, інститут апеляційного оскарження, оскарження, перегляд судового рішення, апеляційна скарга.

Key words: appellate proceedings, institute of appellate appeal, appeal, review of court decision, appeal.

ПУШКАР СЕРГІЙ ІВАНОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри організації судових, правоохоронних органів
та адвокатури, виконавчий директор з правового забезпечення
ДП «НАЕК «Енергоатом»*

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ СУДДІ ТА СУДОВОЇ ВЛАДИ ЯК ОДНА З ОСНОВНИХ ЦІННОСТЕЙ СУЧАСНОЇ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ДЕРЖАВИ

Відповідно до міжнародно-правових стандартів в Україні незалежність судді гарантується Конституцією (частина перша статті 126). Вплив на суддю у будь-який спосіб забороняється (частина друга статті 126 Конституції України). Також у частині першій статті 129 Основного Закону України вказано, що суддя, здійснюючи правосуддя, є незалежним та керується верховенством права.

В.В. Городовенко зазначає, що інституційна незалежність судової влади імпліцитно втілена на рівні тексту Конституції України, крім наведених вище норм, також у частині першій статті 6 (державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову), частині першій, другій статті 8 (в Україні визнається і діє